



Proiect cofinanțat din Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6: *Educație și competențe*

Prioritatea de investiții: 10.i

Obiective specifice: 6.4, 6.6

Titlu proiect: *“Acces la programe de educație și formare profesională pentru tinerii și adulții din județul Dolj care au părăsit timpuriu școala (I)”*

Cod SMIS 2014+: 135711

## **Activități de tip „A doua șansă – învățământ secundar inferior”**


### **Modulul I: A.B.C.- ul comunicării**

Expert curriculum limba română: Prof. Alina Felicia DUMITRU


Tema activității: **Fonetica**

Număr de ore: 3 ore TC

I oră CDȘ

- 
- La sfârșitul unui cuvânt, după consoană, apare, uneori, un I care nu este vocală, ( I șoptit) , dar care nu este nici semivocală.
  - Cuvintele plurisilabice sunt cuvintele care sunt formate din două sau mai multe silabe. În vechea gramatică, cuvintele plurisilabice erau formate din minimum 3 silabe.
  - În Gramatica tradițională, cuvintele formate din două silabe se numeau bisilabice, iar cele formate din 3 sau mai multe silabe, plurisilabice.

- În cazul unor cuvinte derivate cu prefixul în- de la un cuvânt care începe cu n, apar în scris două litere, recomandându-se ca cele două consoane să fie rostite distinct: a înnămolii, a înnegura, a înnegri, a înnoda, a înnopta, a înnora etc. Apariția consoanelor duble este posibilă și la alte derivate: interregional, posttraumatic, transsiberian. În cuvintele de origine stăină sau în numele proprii, grupul de litere zz notează sunetul ț: pizza, intermezzo, Negruzzi etc.
- **I** „șoptit” poate să apară și în interiorul unor cuvinte compuse, fiindcă este prezent la finala cuvintelor din care s-au obținut noii termeni: oricând, oricât, câteșitrei, fieșicare, orișicare etc.
- Uneori, diftongul ă se poate transcrie prin grupul de litere oa: oameni, oală etc.
- Diftongii și triftongii pot să apară și între două cuvinte pronunțate împreună, ceea ce se marchează în scris prin cratimă. De exemplu, în fraza *Ana mi-a spus că i-au plăcut compunerile mele.*, apar diftongul ă și trifongul ău
- Cratima indică și căderea unor sunete de la sfârșitul cuvântului, într-un, sau de la începutul cuvântului, de-mpărțit.
- Cratima poate marca rostirea împreună a două, trei sau patru cuvinte: dă-l, dându-le-o, face-li-se-va.

- 
- Hiatul apare în interiorul cuvântului (a-er) și, mai rar, poate să apară, în fonetica sintactică, între două cuvinte (El a arat.). Hiatul nu apare între o vocală și o semivocală (dintru-un diftong sau dintr-un triftong). De exemplu, pa-ie, zi-uă, tă-iai, pre-iau sunt cuvinte ce nu conțin vocale în hiat, pentru că după vocala de la sfârșitul primei silabe urmează o semivocală dintr-un diftong sau triftong. Cuvântul totdeauna are însă un hiat între a și u, care sunt vocale, ea fiind un diftong în componența sa.

- Există în limba română tendința de evitare a hiatului. De exemplu, rostiri greșite precum alcol în loc de alcool, știință în loc de știință, respectos în loc de respectuos.
- În enunțuri precum *Am revizuit compunerea în scopul îmbunătățirii ei. Cu scopul documentării pentru un proiect, elevii au mers la muzeu.*, **circumstanțialele de scop** sunt *în scopul* și *cu scopul*, iar *îmbunătățirii* și *documentării* sunt atribute substantivale genitivale.

- Circumstanțialele exprimate prin substantiv precedat de prepoziția întru sunt resimțite drept construcții vechi, deși în limba actuală sunt folosite în scrieri filosofice. La fel, circumstanțialul de scop în care partea de vorbire este precedată de prepoziția în se întâlnește mai ales în limbajul cultivat: Profesorii și părinții au colaborat în a-l pregăti pentru viață.
- Circumstanțialul de scop precedat de prepoziția pentru nu trebuie confundată cu circumstanțialul de cauză precedat de aceeași prepoziție. În cazul circumstanțialului de scop, acesta este plasat în timp după acțiunea cuvântului determinat: S-a supărat pentru observația făcută. Întâi i s-a făcut observația și după s-a supărat, raportul fiind de anterioritate.

- Există deosebiri și între circumstanțialul de scop și circumstanțialul de loc precedat de prepoziția la. Când circumstanțialul este substantiv concret, este vorba de un circumstanțial de loc: Ana se duce la școală. Când circumstanțialul este un substantiv abstract, este vorba de un circumstanțial de scop: Ana se duce la magazin. Posibilitatea ca ambele circumstanțiale să apară în același enunț le diferențiază mai clar: Ana merge la concert pentru a asculta simfonia preferată. Pentru a asculta este circumstanțial de scop și la concert este circumstanțial de loc, chiar dacă este exprimat printr-un substantiv abstract.

# ELEMENTE DE FONETICĂ ȘI DE ORTOGRAFIE

- Structura fonetică a unor diftongi nu este întotdeauna identică cu forma lor scrisă:
- - pronumele ea conține diftongul [ia] (nu [ea]);
- - substantive ca oală sau oameni se pot rosti fie cu diftongul [oa], fie cu diftongul [ua] la început.
  
- Există numeroase situații în care segmentul final scris i, ii, îi pune probleme legate de structura fonetică:
- - variația articulat-nearticulat pentru substantive ca oameni [oameni] – oamenii [oameni] nu presupune existența unui diftong: desinența de masculin plural este realizată ca i final devocalizat, iar succesiunea desinență + articol, redată grafic prin ii, se realizează fonetic prin vocala [i] (nu prin diftongul [ii] );
- - aceeași situație apare și pentru substantive feminine; forma de plural nearticulat nopți conține un i final devocalizat [nopți], pe când forma articulată de genitiv singular nopții conține vocala [i] [nopți];
- - forma de masculin plural nearticulat albaștri [albaʃtri] este identică fonetic cu forma articulată albaștrii [albaʃtri];
- - substantivul nearticulat la plural copii conține diftongul [ii], [kopii], iar forma articulată copiii, care are o silabă în plus, conține două vocale [i] [kopii];

- pluralul articulat al substantivului *prieten*, *prietenii* [pri̯eteni], care conține o singură vocală [i] la final, se diferențiază de pluralul substantivului *prietenie*, *prietenii*, care conține un diftong [ii] [pri̯eteni̯i];
- pentru adjectivul *reci* la masculine plural, *i* final nu are valoare fonetică [reč], pe când în forma articulată, *recii* (*obraji*), care are două silabe, segmentul final scris *ii* redă vocala [i] [reči];
- forma de perfect simplu persoana a 3-a (*el*) *fugi* conține vocala [i], [fuği], iar forma de persoana 1 (*eu*) *fugii* conține diftongul [ii] [fuği̯i];
- forma de infinitive (*a se*) *sfii* conține două vocale [i] [sfii], iar forma de perfect simplu, persoana 1 (*eu mă*) *sfiii*, o vocală [i] și un diftong [ii] [sfiii̯].

# Dificultăți

- Nu este hiat combinația dintre o vocală și o semivocală în silaba următoare:
- *pa-ie* [paie].
- Unele cuvinte se pot rosti cu diftong sau cu hiat:
- *idee* [ideie] (diftong) sau [alee] (hiat)
- *alee* [aleie] (diftong) sau [alee] (hiat)
- *prieten* [prietēn] (diftong) sau [prietēn] (hiat)
- *Ion* [ion] (diftong) sau [ion] (hiat).
- Forma corectă a cuvintelor *asiduu*, *continuu*, *perpetuu* este cu hiat la finală.
- 
- Grupurile *ce*, *ci*, *ge*, *gi* și *che*, *chi*, *ghe* *ghi* redau sunete diferite de [k] și [g]. În aceste grupuri, literele *e*, *i* pot corespunde unei vocale sau, dacă o altă vocală este prezentă în silabă, au valoare fonetică zero. Altfel spus, cuvântul *cer* conține trei litere și trei sunete; cuvântul *chem* conține patru litere și trei sunete, iar *cheama*, șase litere și patru sunete.

Grupul de litere	Sunetul/simbolul	<i>e, i</i> cu valoare fonetică	<i>e, i</i> fara valoare fonetica
<i>Ce, ci</i>	[č]	<i>cer</i> [čer], <i>cine</i> [čine]	<i>Ceas</i> [čas], <i>ciudă</i> [čudă]
<i>Ge, Gi</i>	[ğ]	<i>ger</i> [ğer], <i>ginere</i> [ğinere]	<i>Geam</i> [ğam]
<i>Che, chi</i>	[k*]	<i>Chem</i> [k*em], <i>chip</i> [k*ip]	<i>Cheamă</i> [k*ama], <i>chiar</i> [k*ar]
<i>Ghe, ghi</i>	[g*]	<i>Ghem</i> [g*em], <i>ghimpe</i> [g*impe]	<i>Gheată</i> [g*ată], <i>ghiaur</i> [g*aur]

- Așadar, în cele mai multe situații, *e* și *i* au valoare fonetică (sunt litere și sunete deci apar în transcrierea fonetică) și formează silaba atunci când în aceeași silabă nu există o altă vocală.
- Există însă și excepții de la această regulă. Analizând exemplele următoare, observăm că dacă *e* și *i* din grupurile *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi* sunt accentuate, atunci ele au valoare fonetică chiar dacă în aceeași silabă mai există o vocală (mai exact, *e* și *i* din grupurile menționate sunt vocale, iar celălalt sunet vocalic este o semivocală):
- *cercei* [čerčei] (*e* este accentuat, așadar este vocala din silaba *cei*, iar *i* este semivocală)
- *barcagiu* [barkagiu] (*i* este accentuat, așadar este vocala din silaba *giu*, iar *u* este semivocală)
- *burghiu* [burg\*iu] (*i* este accentuat, așadar este vocala din silaba *ghiu*. Iar *u* este semivocală).

- Bibilografie :
- Sofia Dobra, Cartea mea de gramatică: clasa a VII -a, Editura ART Educațional, București 2019;
- Sofia Dobra, Cartea mea de gramatică: clasa a VI -a, Editura ART Educațional, București 2019;
- Sofia Dobra, Cartea mea de gramatică: clasa a V -a, Editura ART Educațional, București 2019;
- Dindelegan, Gabriela Pană , Gramatica Limbii Române pentru gimnaziu, Univers Enciclopedic Gold , 2019;
- Angela Bidu-Vrânceanu, Dicționar de științe ale limbii, Editura Nemira, București, 2005.